

Veliki ljudje za boljši jutri

Cilj:

Učence preko primerov spomnimo na pravice, ki jih imamo vsi ljudje, in jim približamo zgodbe posameznikov, ki so prav zaradi tega zavedanja vzeli stvari v svoje roke, ter jih spodbudimo, da ukrepajo tudi sami.

Čas:

2 šolski uri

Ciljna skupina:

Učenci osnovnih in srednjih šol

Potrebščine:

Kopije vprašanj in zgodb, projektor

POTEK AKTIVNOSTI

ZAČETNA AKTIVNOST:

Mlade vprašajte, ali se jim zdi svet, kot bi moral biti? Kaj ni prav? Kakšne težave opažajo v svoji okolici? Nekaj odgovorov napišite na tablo. Vprašajte učence, ali mislijo, da lahko sami naredijo kaj v zvezi s problemi, ki so jih izpostavili. Zberite nekaj idej.

OSREDNJA AKTIVNOST:

Mlade razdelite v skupine po 4 ali 5 učencev. Skupinam razdelite spodnja vprašanja. Dajte jim 3 minute, da se v skupinah pogovorijo o odgovorih (vsaka skupina ima lahko svoj primer, lahko pa isti primer razdelite dvema skupinama – tako lahko primerjate njihove odgovore).

Spet skupaj, povabite vsako skupino, naj predstavi svoje vprašanje in odgovor. Če sta dve skupini imeli isto vprašanje, primerjate odgovore in povprašajte tudi ostale skupine, ali imajo kakšne predloge.

Nato vsaki skupini razdelite list z zgodbo o »njihovi« osebi. Povejte jim, da jih boste kasneje prosili, naj celemu razredu predstavijo "svojo" osebo. Prosite jih, naj skupaj preberejo zgodbo in se o njej pogovorijo. Pri tem naj skupaj odgovorijo tudi na ta vprašanja:

Za katere človekove pravice se je ta oseba zavzemala?

Kaj vas je najbolj presenetilo?

Vas je kaj navdušilo?

Poznate kakšno podobno zgodbo?

Skupine nato povabite, naj svoje osebe in odgovore predstavijo ostalim. Pri tem lahko uporabite tudi [projekcijo](#), kjer si lahko vsi ogledajo ilustracije teh oseb.

ZAKLJUČNA AKTIVNOST:

Skupine prosite, naj se skupaj pogovorijo o problemih, ki motijo njih – v njihovi neposredni okolici ali na svetu, pri tem si lahko pomagata s predlogi, zbranimi v uvodni aktivnosti. Vsaka skupina, naj izbere dva zanje glavna, najpomembnejša problema in predlaga, kaj bi lahko sami ukrenili, da bi se situacija izboljšala. Vsaka skupina nato predstavi svoje delo, skupaj pretehtajte predloge in dodajte še druge zamisli.

Mladim dajte možnost, da se sami razdelijo v skupine glede na probleme in ideje, ki se njim zdijo najpomembnejše in so jih prej izpostavili. Naredijo naj akcijski načrt, kaj bodo naredili. Ponudite jim vzpodbudo, podporo in nasvet ter informacije, če jih potrebujejo.

Gradiva za izvedbo delavnice

VPRAŠANJA

Star sedem let je ta fant izvedel, da mnogi ljudje po svetu nimajo dostopa do čiste vode in so zato izpostavljeni različnim boleznim. Kaj mislite, da je ukrenil?

Ta gospod je v članku prebral, da sta bila na Portugalskem dva študenta obsojena na 7 let in pol zapora, zgolj zato, ker sta v restavraciji nazdravila svobodi. To ga je razjezilo. Kaj mislite, da je storil?

Deklici so pri enem letu odkrili raka, za katerega ni zdravila. S tem vedenjem je odraščala. Kaj mislite, da je počela?

Deklica prihaja iz dela Pakistana, ki so ga leta 2007 zavzeli talibani. Deklicam so prepovedali hoditi k pouku, veliko šol so porušili. Kaj mislite, da je storila?

Ta punca je iz Bosne in Hercegovine. Ko je bila stara 11 let, je začela pisati dnevnik, nato pa je izbruhnila vojna. Kaj se je zgodilo z njo?

Devetletni deček z revnega podeželja afriške države se je odločil, da ne bo pastir, zato se je kar peš odpravil v glavno mesto. Kako se je po vašem mnenju nadaljevala njegova življenjska zgodba?

Temnopolta šivilja se je zvečer z avtobusom vračala iz službe. Po zakonu bi morala svoj sedež odstopiti belopoltemu sopotniku, ampak tega ni storila. Kaj se je zgodilo?

OPISI OSEB

MALALA YOUSAFZAI (PAKISTAN, 1997)

Malala prihaja iz dela Pakistana, ki so ga leta 2007 zavzeli talibani. Kot 11-letna šolarka je začela pisati blog za britanski BBC. Opisovala je svoje vsakodnevno življenje, ki so ga krojili napadi in ustrahovanja talibanov. Ko so talibani več tisoč deklicam prepovedali hoditi v šolo in jim šole celo porušili, se je Malala začela zavzemati za pravico deklic do šolanja in ustanovila svojo fundacijo za izobraževanje. Mlada političarka je postala prava zvezda. Talibani so ji zaradi njenega nasprotovanja režimu večkrat grozili. Jeseni 2012 so grožnje tudi uresničili in jo na poti iz šole ustrelili. Malala je za las preživela, v letu 2013 pa je postala najmlajša nominiranka za Nobelovo nagrado za mir v zgodovini. Ko se je po okrevanju vrnila v šolo, je ta dan opisala kot najlepši v njenem življenju.

ZLATA FILIPOVIĆ (BiH, 1980)

Zlata je pri 11 letih začela pisati dnevnik, ki ga je poimenovala Mimi. Ko je v Bosni in Hercegovini izbruhnila vojna, so zapise o brezskrbnem najstniškem življenju zamenjali opisi bombnih napadov na Sarajevo, skrivanja v kleti, življenja brez hrane, vode in elektrike ter občutkov ob smrti prijateljev. Dnevnik je bil objavljen v obliki knjige in grozote vojne prikazuje skozi oči otroka, hkrati pa govori o strpnosti, sprejemanju in spoštovanju. Novinarji so Zlato in njen dnevnik označili za Anno Frank iz Sarajeva. Zgodba Zlatine družine se je končala srečno – konec leta 1993 so zbežali v Pariz, nato pa so se preselili v Dublin, kjer živijo še danes. Zlata še naprej promovira mir, sodeluje v kampanjah proti nestrpnosti in pomaga otrokom, žrtvam vojne.

RYAN HRELJAC (KANADA, 1991)

Ryan Hreljac je kot prvošolček izvedel, da nimajo vsi ljudje na svetu dostopa do čiste vode, in se odločil, da bo ta problem rešil. V treh mesecih je s preprostimi gospodinjskimi opravili zaslužil svojih prvih 70 dolarjev. Ko je izvedel, da vodnjak v Ugandi stane 2000 dolarjev, se je zbiranja denarja lotil drugače – z javnimi nastopi je začel nagovarjati ljudi za pomoč pri projektu. Sedemletni deček je tako v osnovni šoli na severu Ugande postavil svoj prvi vodnjak. Danes je Ryan študent in ima fundacijo Ryanov vodnjak, ki je v 16 državah postavila že preko 1600 stranišč in vodnjakov, s čimer so okoli 800 tisoč ljudem izboljšali življenje.

ALEXANDRA »ALEX« SCOTT (ZDA, 1996–2004)

Alex Scott so zdravniki tik pred prvim rojstnim dnevom odkrili raka. Kot štiriletna deklica je na vrtu domače hiše postavila stojnico in s prodajo limonade želela zbrati denar, ki bi ga dala zdravnikom, da bi pomagali tudi drugim bolnim otrokom, tako kot njej. Zbrala je 2000 dolarjev. Stojnica z limonado je postala vsakoletna tradicija, ki je pritegnila vedno več pozornosti. Poleti 2004 je Alex, stara komaj 8 let, umrla. Do takrat je uspela zbrati že več kot milijon dolarjev za pomoč pri iskanju zdravila za bolezen, ki je vzela njeno življenje. Delo Fundacije Alexina stojnica limonade nadaljujejo starši, zbrali so že več deset milijonov dolarjev, stojnice z limonado pa postavljajo po celi državi.

ASFAW YEMIRU (ETIOPIJA, 1943?)

Asfaw Yemiru se je kot devetletni deček iz revne družine s podeželja odločil, da ne bo pastir, zato se je peš odpravil v prestolnico, kjer je živel na ulici in hodil v cerkveno šolo. S trdim delom (v treh letih je končal osem razredov) je dobil štipendijo na najboljši šoli. Pri 14 letih je začel na dvorišču šole v senci velikega hrasta poučevati otroke z ulice. Pri 17 je cesarja prosil za zemljo, kjer je zgradil šolo, ki jo je obiskovalo več kot 2500 otrok, 300 jih je tam tudi živel. Za drugo šolo je sredstva zbral s 1000-kilometrskim pohodom čez puščave in gorovja Etiopije, ki so ga podprli donatorji. V 45-letnih prizadevanjih za boljše življenje otrok je večdesettisočim pomagal do brezplačne izobrazbe, oblasti pa so ga zaradi tega večkrat tudi zaprle. Za izjemno delo je prejel Svetovno otroško nagrado za mir.

ROSA PARKS (ZDA, 1913– 2005)

Rosa Parks je bila temnopolta šivilja iz Alabame, ki je postala znana kot mati ameriškega gibanja za pravice temnopoltnih. Nekega večera leta 1955 se je z avtobusom peljala iz službe in po enem od rasističnih zakonov bi morala svoj sedež odstopiti belopoltnemu moškemu. Bila je izmučena, bolele so jo noge. Ni hotela vstati. Voznik je poklical policijo, ki jo je aretirala. Z uporom vozniku je združila temnopolte prebivalce mesta in zanelila gibanje za pravice Afroameričanov. Začeli so z bojkotom avtobusnega prometa, ki je trajal 381 dni, dokler ni ustavno sodišče razsodilo, da je zakon protiustaven. V času bojkota so Rosa in drugi pripadniki gibanja izgubili službe, bili aretirani, njej pa so celo grozili s smrtjo. Dosegli so spremembo zakona, kar je bil začetek gibanja temnopoltnih Američanov za enake pravice.

PETER BENENSON (VELIKA BRITANIJA, 1921–2005)

Bil je britanski odvetnik, ki je že kot najstnik v šoli organiziral zbiranje pomoči za osirotele in preganjane otroke. Leta 1961 je prebral članek o portugalskih študentih, ki ju je vojaški režim obsodil na sedem let zapora, ker sta v restavraciji nazdravila svobodi. V časopisu je objavil poziv, naj ljudje študentoma, t. i. zapornikoma vesti, izrazijo podporo s pisanjem pisem. Odzvalo se je na tisoče ljudi s celega sveta. To je bil tudi začetek Amnesty International, ki danes združuje več kot 4,6 milijona povsem običajnih ljudi iz več kot 150 držav, ki se zavzemajo za svet brez kršitev človekovih pravic. Organizacija je ukrepala že v več kot 50.000 primerih kršitev, po celem svetu pa ljudje vsako leto napišejo več milijonov pisem in apelov, s katerimi oblasti pozivajo k spoštovanju pravic. Z njihovo pomočjo so bila rešena že številna življenja. Za svoje delovanje je Amnesty prejela tudi Nobelovo nagrado za mir. Organizacija še danes sledi Benensonovemu motu: *»Bolje prižgati svečko kot preklinjati temo.«*